

Makalenin Türü : Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi : 02.05.2025
Kabul Tarihi : 28.09.2025

<https://doi.org/10.29029/busbed.1689359>

ROMANTİK İLİŞKİLER: KURALLAR, SÜREÇLER VE DEĞİŞİM

Mehmet TAN¹, Ömer Şükrü YUSUFOĞLU²

Öz

Toplumların sosyo-kültürel yapılarında meydana gelen değişimler, bireylerin ilişkilerinde takip ettikleri kuralları ve beklentilerini yeniden tanımlamaktadır. İlişkilerin belli kurallar içerisinde oluşması ve ilişki sürecinde tarafların kurallara uyması beklenmektedir. Romantik ilişkiler de bu ilişki türlerinden biridir. Romantik ilişkiler kapsamında flört ve aşk ilişkileri de yakın ilişkiler arasında yer almaktadır. Bu ilişkilerin oluşum ve gelişimi bir süreç içerisinde gerçekleşmektedir. Ayrıca evlilik ilişkisine dönüşme durumları da ilişkinin dinamik yapısına işaret etmektedir. Sosyal medyanın yaygın kullanımı ve teknolojinin gelişmesi romantik ilişkileri sosyal medyada daha görünür kılarak yeni kuralları da beraberinde getirmektedir. Ayrıca, kapitalizmin ve tüketim kültürünün etkisiyle ilişkilerin ekonomik bir boyuta evrildiği ve romantik ilişkilerdeki kuralların değiştiği görülmektedir. Aşk ve romantizm tüketim pazarında etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Bireylerin hayatlarında romantik ilişkiler belli kurallar çerçevesinde gelişirken bu kurallar ve ilişkilerin içeriği ve dinamikleri kültürel, ekonomik ve teknolojik değişimlerle yeniden şekillenebilmektedir. Bu çalışma, romantik ilişkilerin sosyo-kültürel bağlamda nasıl şekillendiğini, flört, aşk ve evlilik süreçlerinin toplumsal değişimlerle birlikte nasıl evrildiğini teorik bir perspektifle incelemektedir. Çalışmanın amacı, romantik ilişkilerin oluşum ve gelişim süreçlerini kurallar çerçevesinde analiz ederek, bu ilişkilerin günümüzde sosyal medya, bireyselleşme, tüketim kültürü ve teknolojik gelişmeler gibi faktörlerle nasıl yeniden tanımlandığını ortaya koymaktır. Bu amaçla yapılan çalışmanın sonucunda günümüzde romantik ilişkilerin, teknolojik gelişmeler, sosyal medya ve popüler kültürün etkisiyle daha kısa süreli, yüzeysel ve geçici bir yapıya büründüğü kanaatine varılmıştır. Ayrıca kapitalist sistemin ve tüketim kültürünün etkisiyle ilişkiler, doğallıktan uzaklaşıp anlık tatmin odaklı, kalıplaşmış bir biçime dönüşmüştür.

Anahtar Kelimeler: Romantik İlişkiler, Kurallar, Flört, Aşk, Tüketim

¹ Doç. Dr., Siirt Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, mehmet.tan@siirt.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-0398-9961>

² Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, osyusufoglu@firat.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-3173-7251>

Article Type : Research Article
Date Received : 02.05.2025
Date Accepted : 28.09.2025

<https://doi.org/10.29029/busbed.1689359>

ROMANTIC RELATIONSHIPS: RULES, PROCESSES AND CHANGE

Mehmet TAN¹, Ömer Şükrü YUSUFOĞLU²

ABSTRACT

Changes in the socio-cultural structures of societies are redefining the rules and expectations that individuals follow in their relationships. Relationships are expected to form within certain rules, and the parties involved are expected to comply with these rules throughout the relationship. Romantic relationships are one such type of relationship. Flirting and love relationships are also considered close relationships. The formation and development of these relationships occur within a process. Additionally, the transition to marriage also indicates the dynamic nature of the relationship. The widespread use of social media and technological developments have made romantic relationships more visible on social media while also bringing new rules. Furthermore, under the influence of capitalism and consumer culture, relationships have evolved into an economic dimension, and the rules of romantic relationships have changed. Love and romance are actively used in the consumer market. While romantic relationships develop within certain rules in individuals' lives, these rules and the content and dynamics of relationships can be reshaped by cultural, economic, and technological changes. This study examines how romantic relationships are shaped in a socio-cultural context and how the processes of dating, love, and marriage have evolved alongside social changes from a theoretical perspective. The aim of the study is to analyze the formation and development processes of romantic relationships within the framework of rules and to reveal how these relationships are being redefined today by factors such as social media, individualization, consumer culture, and technological developments. As a result of this study, it has been concluded that romantic relationships today have taken on a shorter-term, superficial, and temporary structure due to the influence of technological developments, social media, and popular culture. Additionally, under the influence of the capitalist system and consumer culture, relationships have moved away from naturalness and have become formulaic, focused on instant gratification.

Keywords: Romantic Relationships, Rules, Dating, Love, Consumption

¹ Assoc. Prof. Siirt University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Sociology mehmet.tan@siirt.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-0398-9961>

² Assist. Prof. Firat University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Social Work osyusufoglu@firat.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-3173-7251>

1. GİRİŞ

Toplumların sosyo-kültürel yapıları ve bunların değişimi toplumsal ilişkileri etkilemektedir. Toplumda egemen olan değerler ve normlar, bireylerin ilişkilerine yön verirken, romantik ilişkilerin dinamikleri de bu yapıların geleneksel ya da modern niteliklerine bağlı olarak şekillenmektedir. Romantik ilişkilerin başlangıcı, içeriği ve sürdürülebilirliği, büyük ölçüde toplumun benimsediği kültürel kodlar ve davranış kalıpları çerçevesinde gelişmektedir.

Toplumdaki ekonomik, kültürel ve sosyal özelliklerin kadın-erkek ilişkileri üzerinde etkisi kaçınılmazdır. Burada, romantik ilişkilerde özerklik ve yakınlık genellikle kadın istihdamının artışı gibi ekonomik ve mesleki faktörler ile Batı toplumlarındaki bireycilik ve eşit haklar gibi kültürel teorilere dayanarak yorumlanmaktadır. Günümüz toplumunda bağlılık kavramı, yaşam tarzlarının çeşitlenmesi nedeniyle değişmiştir. Böylece, bir ilişkiye kendini adama ve ilişkinin içinde özerk davranma, kısmen değişen toplumsal koşullara bir tepki olabilir. Bu koşullar yalnızca artan özerkliği mümkün kılmakla kalmaz, aynı zamanda onu arzu edilir hale getirir. Yakın geçmişle kıyaslandığında, evlilik artık bir zorunluluk olmaktan çıkmış ve diğer romantik ilişki biçimleri yaygın ve kabul görür hale gelmiştir. Yakın ve uzun süreli bir ilişki, diğer olasılıklar arasında bir tercihtir ve daha özerk bir yaşam tarzını tercih etmek de bir seçenektir. (Niemeyer, 2013, s. 283). Romantik ilişkiler kişisel tercihler bağlamında değerlendirilirken özerk bir yaşam biçimi olarak da yorumlanmaktadır. Bu bağlamda söz konusu ilişkilerin başlamasında aşk önemli bir etken olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Eva Illouz (2012, ss. 6-7) romantik sıkıntıların kurumsal nedenlerinden bahsederken aşk deneyiminin “yanlış bilinç”le basitçe açıklanamayacağını ifade etmektedir. Aşkın mutluluğumuz ve kimliğimiz üzerindeki merkezi rolü, modernitede benlik ve kimliğin kurumsallaşma biçimleriyle ilişkilendiren Illouz, modernitede aşkın kendilik yapısında değişiklikler olduğunu savunmaktadır: romantik isteklerimiz, kendimizi değersiz hissetmemize neden olan unsurlar ve arzularımızın nasıl organize edildiği gibi unsurların dönüşüme uğradığını belirtmektedir. Bu değişikliklerin, sosyal ilişkiler ve ekonomik-toplumsal cinsiyet yapıları tarafından şekillendiğini öne sürerek aşkı bir “meta” gibi analiz etmektedir. Modern bireyler olarak aşk acılarımız modern yapılarla ilişkili olmaktadır, geçmiş ile bugün arasında büyük farklar bulunmaktadır. Aşk, modernite süreçlerini anlamak için önemli bir mikrokozmos olarak ele alınmakta, ancak bu analizde duyguların akılcılığa veya cinsiyet eşitliğinin cinsiyet sömürüsüne galip geldiği bir hikâyeden ziyade, karmaşık ve belirsiz bir tablo olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma, romantik ilişkilerin flört, aşk ve evlilik gibi temel süreçlerini sosyo-kültürel bağlamda ele alırken, bu ilişkilerin toplumsal değişimlere bağlı olarak nasıl bir değişim geçirdiğini teorik bir çerçevede incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, romantik ilişkileri bireyler arası etkileşim düzeyinde sınırlı tutmayarak toplumsal normlar, kültürel kodlar ve değişim süreçleri bağlamında incelemesi açısından özgünlüğe sahiptir. Günümüzde sosyal medya, bireyselleşme, kapitalist tüketim kültürü ve teknolojik gelişmeler gibi etkenler, romantik ilişkilerin içeriğini ve biçimini yeniden tanımlanmasına neden olmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, toplumsal yapıdaki değişimlerin romantik ilişkiler üzerindeki etkilerini analiz ederek, yeni ilişki normlarını, beklentilerini ve kurallarını sosyolojik bir bakış açısıyla değerlendirmeyi hedeflemektedir. Romantik ilişkilerin kültürel, ekonomik ve teknolojik değişimlerle birlikte nasıl evrildiğini ortaya koyması açısından, araştırma hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir katkı sunmaktadır. Çalışmada, ilişki kuralları açıklanarak romantik ilişkilerinde kurallar ortaya konulmaktadır. Ayrıca romantik ilişkilerin gelişimi açıklanırken aşk ilişkileri, flört ve evlilik ile ilintileri irdelenmektedir. Akabinde romantik ilişkilerdeki değişimler değerlendirilmekte ve daha sonra kapitalizmle birlikte romantik ilişkilerin geldiği aşama tartışılmaktadır.

2. ROMANTİK İLİŞKİ KURALLARI

Romantik ilişki kuralları öncelikle ilişki kuralları teorisi bağlamında ele alınabilir. İlişki kuralları teorisinin temel varsayımı, arkadaşlık, aşk, aile ve iş ilişkilerinin belirli kurallar doğrultusunda sürdürüldüğüdür; bu kurallar ihlal edildiğinde ilişkiler zayıflar ve hatta sona erebilir. Teori, ilişkilerin iki önemli yönünü anlamaya yardımcı olur. İlk olarak, kurallar başarılı ve yıkıcı ilişki davranışlarını ayırt etmemize imkân tanır; bu sayede hangi kuralların ihlal edildiğini ve ilişkinin nasıl onarılabileceğini değerlendirebiliriz. İkinci olarak, bu kuralları bilmek, ilişkilerimizi sürdürebilmek ve güçlendirebilmek için gerekli sosyal becerileri daha etkili bir şekilde kullanmamıza yardımcı olur (DeVito, 2024, s. 174). Kişilerarası ilişkilerde kuralların olması ilişkinin sürdürülmesinde önemli bir etkidir. İlişkilerde yaşanacak sorunlar, çatışmalar ve çözümler kuralların ihlali sonucunda ortaya çıkmasından dolayı kurallar ilişkilerin geleceği için oldukça önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Romantik ilişki arkadaşlık ve dostluk ilişkilerinden daha öte bir niteliğe ve güce sahiptir. Arkadaşlık ve dostluk ilişkilerinde geçerli olan kurallar romantik ilişkiler için de geçerlidir. Sevgi, güven, yardımlaşma ve diğer iyilik biçimleri dostluğun olmazsa olmazlarındandır. Bu bağlamda dostluğun bazı kuralları vardır. Aristo (2014)’ya göre dostluğun temel kuralları şunlardır:

1. Yardımlaşma

2. Duygusal Karşılıklık
3. İyiliğini isteme
4. Yarar sağlama
5. Haz (özellikle gençler için cinsel hazlar)
6. Birlikte zaman geçirme
7. Eşitlik

Dostluk insana çeşitli yararlar sağlasa da çıkarlar her zaman ikinci plandadır. Aristo'ya göre dostluk ilişkilerinde anlaşma karşılığı bir şey alıp verme söz konusu olamaz. Ancak her iki tarafın birbirine hediye kabilinden bir şeyler vermeleri ve bunun sonucunda bir şeyler beklemeleri normal bir durumdur. Karşılık verilmediği takdirde dostluk etiğine uygun davranılmamış olur. Yine dostluk ilişkisinde esas olan sevilmek değil sevmektir. Dostunu sevildiğinden fazla seven daha erdemli olarak kabul edilir. Yakın ilişkilerde statü farkı da ortadan kalkar. Birbiriyle eşit olmayan bireyler dost oldukları zaman eşitlenmiş olurlar. Bu noktada romantik ilişki kurallarından birisi de statü anlamında baskın olan kişinin partnerine karşı kendini üstün görmemesidir (Aristo, 2014, s. 181, 189).

Romantik ilişkiler de kurallar perspektifinden değerlendirilebilir. Örneğin, bir araştırma, romantik ilişkilerde kurulan ve takip edilen bazı kuralları tanımlamıştır. Bu kurallar, ilişkiyi bir arada tutar ya da ihlal edildiğinde bozulmaya ve nihayetinde sona ermeye yol açar. Genel varsayım, eğer insanlar yakın bir romantik ilişki içindeyse, şu kurallara uymaları gerektirir:

- 1- Birbirlerinin bireysel kimliklerini ve ilişkiden bağımsız hayatlarını kabul etmek,
- 2- Benzer tutum, inanç, değerler ve ilgi alanları ifade etmek,
- 3- Birbirlerinin öz-değerini ve özgüvenini artırmak,
- 4- Birbirlerine karşı açık, dürüst ve samimi olmak,
- 5- Birbirlerine sadık ve bağlı kalmak,
- 6- Birlikte önemli miktarda zaman geçirmek,
- 7- Yatırımlarına karşılık gelen ödülleri almak,
- 8- Birbirlerinin varlığında gizemli ve açıklanamaz bir “büyü” hissetmek (DeVito, 2024, s. 175).

Romantik ilişkilerdeki kuralların varlığı ilişkinin düzenliliğini sağlarken geleceğini de belirlemektedir. Bu açıdan kuralların ve normların olması ilişkiler için belirleyici olmaktadır. Bu belirleyiciliğin olması durumu, ilişkinin geleceğinde uyumsuzluk ve çatışmalarda çözülmenin olacağı fikrini ortaya çıkarmaktadır. Başka bir ifade ile kuralların ihlal edilmesi romantik ilişkinin içeriğini ve geleceğini etkilemesi kaçınılmazdır. Aslında ilişkilerde kurallar, yükümlülükler getirmektedir.

Yükümlülük olmadan haklar yoktur – bu temel siyasi demokrasi ilkesi, aynı zamanda saf ilişki alanına da uygulanır. Haklar, yalnızca diğerine karşı sorumluluklar taşıdığı sürece keyfi gücü çözebilir; bu, ayrıcalıkları yükümlülüklerle dengeler. İlişkilerde olduğu gibi diğer her yerde, yükümlülükler, ilişkilerde yürütülen müzakereler ışığında yeniden gözden geçirilebilir olarak ele alınmalıdır (Giddens, 1992, s. 190). Bu bağlamda romantik ilişkiler, müzakere temelinde kurallar belirlenmektedir.

Romantik ilişkide etkili olan bir diğer faktör öz belirlemedir. Öz belirleme teorisi kişinin eylemlerinin özgürce seçilmiş, dış etkiler veya iç beklentiler tarafından zorlanmadan veya baskı altında kalmadan kişi tarafından onaylanması anlamına gelir. Bu tanım, kişinin ihtiyaçlarıyla uyumlu seçimlerin ve davranışların özgünlüğünü, bu ihtiyaçların bilinçli bir farkındalığını ve kişinin sosyal çevresinin bunları destekleme kapasitesini vurgular. Bu bağlamda öz belirleme, romantik ilişkiye neden dahil olduğunu bilmemek, zorlanmış hissetmek veya suçluluk duymak yerine, kişinin ilişkiye kendi katılımını tam olarak onaylaması anlamına gelir. (Knee vd. 2013, ss. 307-308). Birbirlerini özgürce seçen ve ilişkiye özgür bir biçimde devam eden bireyler duygusal açıdan birbirlerine daha yakın olacak ve kendilerini daha iyi tanıyacaklardır. Bu noktada çiftler birbirine ayna görevi görürler. Doğrular ve yanlışlar çevrenin etkisiyle değil partnerlerin birbirine karşı net tutumuyla görülür. Bu noktada romantik ilişki kurallarından biri daha ortaya çıkar. O da aşkın üçüncü bir kişiyi veya unsuru kabul etmemesi.

Romantik ilişkide bir diğer önemli kural, partnerlerin maddi çıkarlar temelinde ilişki içerisinde bulunmamalarıdır. Maddi çıkarlar, ilişkiyi gölgeleyebilir ve rol yapma durumunu artırabilir. Bu durumda romantik ilişki içerisindeki bireyler birbirlerine oyun oynamamalı, seviyormuş gibi görünmemeli, birbirlerine gerçek bir bağlılık duygusu ile bağlanmalıdır. Duygusal bağ yırandığında çiftlerden biri veya her ikisi fedakârlık göstererek ilişkiyi onarmaya çalışmalıdır. Bu bağ tamamen koptuğunda ise ilişki makul bir biçimde sonlandırılmalıdır. Şayet çocuklar, akrabalar ve ortak arkadaşlıklar varsa romantik ilişki sıradan bir arkadaşlık ilişkisine dönüştürülebilir.

Bir kişi partner olma ihtimalini düşündüğü birine yaklaşıp bir sohbet başlattığında, söylediği ilk sözler, ilişkinin gelişip gelişmeyeceği üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir. Ancak konuşmanın sonucu, hem konuşmayı başlatan kişinin yaklaşımına hem de karşı tarafın bu girişimi nasıl algıladığına bağlıdır. Alıcının bu algısı, niyetlerini çözmek için ne kadar enerjiye sahip olduğuna bağlı olarak değişebilir. Bu enerji seviyesi ise, kişinin o gün yaşadığı zorluklar, sohbet öncesindeki durumu, çevresel faktörler ve sosyal bağlam gibi birçok unsura bağlı

olarak değişkenlik gösterebilir. Çünkü insanların öz kontrol kapasiteleri sınırlıdır ve bu kapasite azaldığında, sonraki düşünce ve davranışları da etkilenebilir (Lewandowski Jr. vd. 2012, s. 9).

Romantik ilişkilerde cinsiyete özgü faktörler de belirleyici olmaktadır. İlişkilerde ilk adımı atan kişiler genellikle erkek olurken kadınlar ise bu adımı bekleyen taraftır. Clark ve arkadaşlarının yapmış oldukları araştırmaya göre erkeklerin sözlü iletişim biçimleri kadınlarınkine göre daha açık ve doğrudandır. Erkekler ilişki başlatma konusunda daha isteklidir ve bu kadınlarınkine nazaran daha pozitif algılanır (Clark vd. 1999, s. 721). Öte yandan erkek ve kadınların birbirlerinden farklı olan fiziksel özellikleri karşı cins için bir cazibe meydana getirebilir. Bu bağlamda romantik ilişkilerde fiziksel çekiciliğin önemi söz konusudur. Kadınlarda belirgin elmacık kemikleri, yanakların ince, vücut hatlarının simetrik ve bacakların uzun olması kadınların fiziksel çekiciliğini artırırken, erkeklerin fiziksel çekiciliği uzun boy, geniş omuzlar, kalın kaş ve geniş çene yapısı gibi unsurlara bağlıdır. Erkekler kadınlara nazaran fiziksel özelliklere daha çok önem verirler. Bunun yanı sıra kadınlar erkeklerin statüsüne, gelir durumuna ve güvenlik duygusuna daha fazla önem vermektedirler. Bu noktada fiziksel özelliklere ek olarak kişilik ve psikolojik özellikler de ortaya çıkmaktadır. Her iki cins üzerinde yapılan araştırma sonucunda bir partnerin istenen özellikleri arasında dürüst, sadık, konuşkan, sevecen, kibar, güvenilir, zeki, düşünceli ve anlayışlı gibi karakter özellikleri bulunmaktadır (Akçaboza Kayabol, 2022, ss. 130-132). Küçükarslan ve Gizir (2014, s. 153)'in üniversite öğrencileri üzerine yaptıkları araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre ilk görüşte aşk inancına daha fazla sahip oldukları bulunmuş ve bunu etkileyen faktörün fiziksel çekicilik olduğuna vurgu yapılmıştır. Pines (2024) de fiziki çekiciliğin kadınlar için önemli olsa da erkekler için daha önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, fiziksel çekicilik romantik ilişkilerde önemli bir özellik olarak öne çıkarken kadın ve erkeklerin farklı özelliklere de önem verdikleri düşünülmektedir. Bu bağlamda dış görünüş kadar kişilik özellikleri de tercihleri şekillendiren unsurlar arasındadır. Dürüstlük, sadakat, güvenilirlik ve anlayış gibi karakteristik özellikler, bireylerin partner seçiminde öncelik verdiği nitelikler arasında yer almaktadır.

Romantik ilişkilerde belirleyici olan bir diğer faktör cinsel doyumdur. Psikolojik ve fizyolojik açıdan tatmin sağlayan cinsellik olmadan tatmin edici bir romantik ilişkinin sürdürülemeyeceği inancı yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur. Öte yandan mutlu ilişkilerde de cinsel doyumun arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamda cinsel doyum ve ilişki doyumunu arasında pozitif bir ilişki söz konusudur (Atay ve Yılmaztürk, 2022, ss. 240-241). Fiziksel ve cinsel temas ilişkinin sağlıklı olmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Cinsel doyumun ilişki doyumunu ile doğrudan bağlantılı olduğu ve tatmin edici bir cinsel yaşamın romantik ilişkilerin sürdürülebilirliğini artırdığı yapılan araştırmalarla desteklenmektedir. Bu bağlamda bir ve beraber olmak, ilişkilerde istenilen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Romantik ilişkilerin belli kurallar içerisinde ilerlemesi sağlıklı ilişkiler için önem arz etmektedir. Bu çerçevede bireyin romantik ilişkilerinde kendi iradeleri katılımı öncelikli hale gelmektedir. Böylelikle hür iradelerince birbirini seçen ve ilişkiye samimi bir şekilde devam eden bireyler hem kendilerini hem de partnerlerini daha iyi tanıma fırsatı bulurlar. Romantik ilişkilerde güven ve samimiyetin sağlanması için üçüncü bir kişi ya da unsurun ilişkiye dahil olmaması önemli bir kuraldır. Aynı şekilde, maddi çıkarlar üzerine kurulan ilişkiler samimiyeti zedeleyebilme ve bireylerin birbirlerine karşı yapmacık davranmasına neden olabilme durumları ortaya çıkabilmektedir. İlişkide duygusal bağın zayıflaması durumunda taraflarca durumun düzeltilmesine yönelik fedakârane tutum ve davranışlarla ilişkinin onarılması icap etmektedir. Bağın kopması halinde yıpratıcı olamayacak şekilde rasyonelce tarafların birbirlerinden kopmaları daha sağlıklı olabilmektedir.

3. ROMANTİK İLİŞKİLER VE GELİŞİM SÜREÇLERİ

Toplum içerisindeki her ilişkinin oluşum ve gelişim süreçlerinin olduğu gibi romantik ilişkilerinin de gelişim süreç ve aşamaları vardır. Bununla birlikte insanoğlunun büyüme ve olgunlaşma aşamaları ve kurduğu bağlar romantik ilişkilere zemin hazırlamaktadır. Bowlby'e göre bağlanma duygusu doğuştan gelir ve ölüme kadar devam eden bir süreçtir. Yenidoğan bir bebeği annesine veya bakıcısına bağlayan ağlama, gülme, kucak isteme gibi davranışlar otomatik davranışlardır. Bebeğin bu davranışları onun temel ihtiyaçlarının karşılanmasını sağladığı gibi onu çeşitli tehlikelerden de korur. Bebeği ile temas kurmayan, ona karşı yeterli ilgiyi göstermeyen ve onun verdiği mesajı yeterince anlamayan bakım verenler bebeğin daha içe dönük olmasına ve ileriki süreçlerde yakınlık ihtiyacını görmezden gelmesine neden olur (Aracı İyiyaydın, 2022, ss. 190-191).

Bebeklikte anne, çocuklukta arkadaşlar veya oyuncaklar kurulan ilişkiler, ergenlikte flört ilişkilerine, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinde ise romantik bir eş ilişkisine dönüşmektedir. Özellikle çocukluk döneminde arkadaşlarla kurulan yakınlık, ergenlik döneminde yerini karşı cinsten biriyle kurulan ilişkilere bırakır. Bu süreç, ilk romantik ilişki deneyimi olarak kabul edilir ve bireyin kimlik oluşturma sürecinin önemli bir parçasını oluşturur. Ergenlik döneminde başlayan romantik ilişkiler, genellikle kısa süreli ve oyun niteliği taşıyan bir yapıdadır. Ancak yetişkinlik döneminin belirginleşmeye başlamasıyla birlikte, birey ailesinden ayrılarak daha uzun vadeli ve kalıcı romantik ilişkilere yönelir. Bu dönemdeki ilişkiler, aynı zamanda gelecekte birlikte yaşamayı düşündüğü eşini bulma amacı da taşımaktadır. Yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerindeki romantik ilişkiler ise bazen evlilik dışı bir

nitelik kazanabilir. Bu ilişkiler, eşe karşı ilginin azalması, sıkılma ya da eşi eskisi kadar çekici bulmama gibi nedenlerle bir başkasına yönelme arzusuyla başlayabilir (Atak ve Taştan, 2012, s. 539).

İnsanlar öncelikle ait olma, sevmeye sevilme gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için romantik ilişkiye ihtiyaç duyarlar. Bu ilişkiden elde edilen kazanımlar diğer arkadaşlık ilişkilerinden farklıdır. Bunun yanı sıra romantik ilişkiler fiziksel ve psikolojik sağlık açısından oldukça önemlidir. Yapılan araştırmalara göre iyi bir romantik ilişkiye sahip olan bireyler daha az ruh sağlığı problemi yaşamakta ve yüksek riskli davranışlardan kaçınılmaktadırlar. İlave olarak ilişkisi olanların kalp sorunu yaşama ve felç geçirme gibi hayati risklerinin daha az olduğu bulunmuştur (Akçabozan Kayabol, 2022, s. 127).

Genel olarak romantik ilişkilerinin başlaması, ilişkinin derinleşmesi, ilişkide sorunların ortaya çıkması, sorunların çözümüne yönelik girişimlere bulunulması, ilişkinin iyileşmesi veya sona ermesi gibi aşamalardan geçmektedir. İlişki süresince deneyimler, uygulamalar ve pratikler neticesinde ilişkinin seyri değişmekle birlikte kimi zaman tamiri mümkün olamadığında ilişkinin sonlandırılması kararı verilebilmektedir. Romantik ilişkilerin doğası gereği taraflar üzerinde fiziksel ve ruhsal yönüyle olumlu yansımaları olmaktadır. Bu bağlamda sağlıklı romantik ilişkiler tarafların sağlığına olumlu katkıları olabilmektedir. Bununla birlikte sorunlu ilişkiler ise bireylerin sağlıklarını olumsuz etkileyebilmektedir.

4. FLÖRTÜN ROMANTİK İLİŞKİLER İÇERİSİNDEKİ YERİ

Günlük dilde “flört” terimi, iki kişi arasında romantik veya cinsel bir ilişkiyi potansiyel olarak başlatan ya da sürdüren konuşma, beden dili veya fiziksel teması içeren davranışları ifade eder. Ancak, bu tanım flörtöz konuşma, beden dili ve fiziksel temasın, benzer görünen ancak flört olarak nitelendirilmeyen davranışlardan niteliksel olarak nasıl farklı olduğunu belirsiz bırakmaktadır. Ayrıca, flörtün tanımları veya tartışmaları genellikle bu davranışın işlev(ler)ini göz ardı etmektedir. Kavramsal olarak, burada açıkça önemli bir işlev eş seçimi sürecidir. Bu bağlamda, flörtöz davranışlar sosyal bilimlerde görece az ilgi görmüş olup, bunun yerine kişilik özellikleri veya diğer karakteristikler daha fazla vurgulanmıştır. Pratik açıdan bakıldığında, başarılı bir flörtün özelliklerinin belirlenmesi, iki birey arasındaki ilişkinin kalitesini ve süresini iyileştirmek açısından kritik olabilir. Örneğin, İngilizce konuşulan dünyada “You are pretty” (Sen güzelsin) ve “I think you are pretty” (Bence sen güzelsin) ifadeleri işlevsel olarak eşdeğer kabul edilir; ancak, bu ifadelerin bir dinleyici üzerinde farklı sonuçlar doğurması muhtemeldir (Wade, 2018, s. 616). Bu bağlamda flört ilişkinin başlaması sözlerin karşı taraflarca kabul etmesi gerekmektedir. Sözlerin ve iltifatların kabul görülmesi halinde flörtün tarafları bir araya gelmektedir.

Flört iki kişinin sosyal olarak bir araya geldikleri ve birbirlerini değerlendirdikleri sürecin genel adıdır. Bu süreç kültürden kültüre farklılıklar gösterir. Bazı kültürlerde nişanlılık veya evliliğe giden bir adım olarak görülürken bazı kültürlerde sadece duygusal, romantik ve cinsel paylaşımları içeren bir dönem olarak görülmektedir. Öte yandan flört ilişkileri bazı noktalarda birbirinden farklılaşmaktadır. Bu bağlamda 5 farklı flörtleşme stili ortaya çıkmaktadır. Bunlar *geleneksel*, *fiziksel*, *samimi*, *oyuncu*, *görgülü* veya *nezaketli* flörtleşme stilidir. Geleneksel flörtleşme stilinde erkeğin aktif kadının pasif olduğu cinsiyet rollerinin sınırlarının belli olduğu bir durum söz konusudur. Fiziksel flörtleşme stilinde cinselliğin ön planda olduğu, ilişkiyi belirleyen kriterin cinsel tatmin olduğu bir ilişki vardır. Samimi flörtleşmede ise kendini karşı tarafa tam olarak açma, sosyal destekte bulunmaya istekli olma durumunun var olduğu ifade edilebilir. Oyuncu flörtleşme stilinde ise genel olarak kısa süreli bir ilişki vardır ve daha çok eğlenceli vakit geçirme amacıyla aktivite arkadaşlığı gerçekleştirilir. Son flört stili olan görgülü veya nezaketli olma stilinde ise karşı tarafa açılmada temkinli olma, kibar davranma ve uygunsuz cinsel davranışlardan kaçınma gibi durumlar söz konusu olmaktadır. Bu flört stilinde bencil olmamak, karşı tarafa karşı ilgi muhtaçlığı içerisinde gözükmemek son derece önemlidir. (Yeler ve Mercan, 2022, s. 98-100).

Flört ilişkileri yukarıda değinildiği üzere iki bireyin birbirlerine yönelik ilgileri sonucunda bağ kurma girişimlerini kapsamaktadır. Bu çerçevede birbirini tanıma sürecinde sonra samimiyet ve derinlik ortaya çıkmaktadır. Burada Goffman (2018)’ın performans kavramı ile ilişkilendirmek mümkündür. Flört ilişkilerinde tarafların rollerini iyi performans ile sahnelemesi gerekmektedir. Performans tarafların birbirlerine bağlılıklarını ortaya çıkarmasına yardımcı olabilmektedir. Ancak bazen romantik ilişkilerde tartışma ve çatışma da çıkabilmektedir.

Çatışma, romantik ilişkilerin kaçınılmaz bir parçasıdır ve partnerler arasındaki farklılıklar, beklentiler ve ihtiyaçlar nedeniyle ortaya çıkar. Çatışma, sağlıklı bir şekilde yönetildiğinde ilişkinin büyümesine ve gelişmesine katkıda bulunabilir. Ancak, yıkıcı çatışma yönetimi stratejileri ilişkinin kalitesini düşürebilir ve hatta sonlanmasına neden olabilir. Suçlama, tehdit, kaçınma, saldırganlık gibi yıkıcı çatışmalar ilişkiye zarar vermektedir. (Gottman, 2023). İlişkilerde çatışmanın kaçınılmaz olması nedeniyle çatışmanın yönetimi ilişkinin geleceğini belirlemektedir. Karşılıklı anlayış, empati ve dinleme gibi unsurların devreye sokulması ile çatışmanın ilişkiye hasar vermesini engellemek mümkün olduğu gibi bu hususlar ilişkinin güçlenmesini de sağlamaktadır. Bu bağlamda çatışmanın işlevselleştirilerek ilişkinin daha derinlere kök salmasını sağlaması da mümkündür.

Romantik ilişkiler her ne kadar iyi ve doyum sağlayıcı olsa da partnerler zaman zaman fikir ayrılığına düşerler ve çatışma yaşarlar. Özellikle ilişkide bağlanma yaralanması olarak tabir edilen ilişkilerin zarar görmesinin birtakım nedenleri vardır. Yapılan bir araştırmada bağlanma yaralanmasına yol açan faktörlerden en önemlisi çiftlerin birbirine yalan söylemesidir. Sonraki nedenler ise aldatma/ihanet ve hakaret/aşağılayıcı söz olarak tespit edilmiştir. Değer vermeme, sorumluluk almama, ekonomik kısıtlamalar ve kötü alışkanlıklar görece daha az etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir (Terzi, 2014, s.104). Çeşitli nedenlerle oluşan çatışmaların yapıcı bir şekilde çözüldüğü romantik ilişkilerde bireysel iyilik hali daha belirginleşir. Bağlanma kalitesi iyi olan bireyler stres ve gerginlik anlarında birbirlerini destek kaynağı olarak kullanabilirler. Böylelikle çatışma anında kendilerini diğer ilişkilere nazaran kendilerini daha fazla güvende hissederler ve bu şekilde çatışmayı çözümlerler. Ancak güvensiz bağlanan kişiler çatışma durumlarında birbirinden uzaklaşırlar. Zamanla arzu ve tutumlar da ilişkiyi sürdürmek için yeterli olmayabilir. Örneğin cinsel tutku ve haz ilişkinin başlangıcında temel bir motivasyon kaynağıyken ilerleyen dönemlerde diğer ihtiyaçların karşılanmaması ilişkiyi sonlandırabilir (Aracı İyiyaydın, 2022, ss. 201-204). Aslında romantik ilişkilerde partnerlerin kendilerini güvende hissetmediği zaman ve süreçlerde krizler ortaya çıkabilmektedir. Krizlerde huzur ve güvenin tesisi arzu edilen bir durum olmakla birlikte bu durum gerçekleşmediği takdirde ilişkideki krizin derinleşmesi kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu durum ilişkinin sonlanması ile sonuçlanmasına kadar gidebilmektedir.

5. ROMANTİK İLİŞKİLERDE AŞK

Modern zamanlar her şeyi olduğu gibi aşk duygusunu da değişime uğratmaktadır. Geçmiş dönemlerde aşk daha saf ve kalıcı bir özellik gösterirken günümüzde aşırı bireyciliğin insanları yalnızlaştırdığı ve bunun da aşka yönelik bakışı da etkilediği düşünülmektedir. Tarih boyunca aşk bir ödev hatta ömür boyu süren bir zaruret olarak görülmekteydi. *Dinin* buyruğu ile tanrının birleştirdiği insanların bu kutsal bağlanmaya inanmaktaydı. Yine *toplumun* gücü ile ayrılanların hor görülmesi aşkın lehine olan bir diğer dayanaktı. Bir diğer güç ise, doğada var: doğa öteden beri üremeyi güvence altına almak için hormonlar aracılığıyla insanları, niyeti olmasa da birbirine doğru iter (Schmid, 2024, s. 17). Bu bağlamda modern döneme kadar dinin, toplumun ve doğanın gücüyle insanlar birbirlerine âşık olma ve âşıkların birliktelikleri ömür boyu sürme eğiliminde olduğu anlaşılmaktadır. Buna ilave olarak aşk ve romantizmin yalnızca bireylerin duygularından kaynaklandığını söylemek mümkün değildir. Bazen insanların kimi seveceğine, kime âşık olacağına ve ne tür bir ilişki kuracağına toplumsal normlar karar vermektedir.

Toplumsal normlar, kimlerin “uygun” romantik partner olarak kabul edildiğini belirlerken, bireyler de toplumsal beklentilere göre aşk ilişkilerini geliştirir ve sürdürürler. Bu nedenle aşk, toplumda var olan sosyal sınıf, cinsiyet ve ekonomik faktörlerden bağımsız düşünülemez; aksine, bu etkenlerin birbirini etkilediği karmaşık bir yapı olarak ele alınır. Aşk, toplumsal bir fenomen olarak incelendiğinde, sosyologlar aşk ilişkilerinin bireysel duyguların ötesinde toplumsal faktörler tarafından şekillendiğini vurgular. Sosyal normlar, kimlerin uygun romantik partner olarak kabul edildiğini belirler ve bireylerin aşk ilişkilerindeki tercihlerini ve davranışlarını yönlendirir. Toplumda yer alan sınıf, cinsiyet ve ekonomik etkenler, aşk ve romantik bağları etkileyerek, bireylerin kimlerle romantik ilişkiler kurmalarının uygun görüldüğünü belirler. Bu yönüyle aşk, yalnızca bireysel bir bağlanma veya duygusal deneyim değil, aynı zamanda toplumsal yapılar ve güç dinamikleri tarafından yönlendirilen bir ilişki biçimi olarak kabul edilir. Aşkın sosyolojik analizi, toplumsal normların ve sosyal yapıların bireylerin kimliklerini ve ilişki biçimlerini nasıl etkilediğine dair derinlemesine bir anlayış sağlar. Aşk, bireyler arasında karşılıklı bağlanmayı içerir; ancak bu bağlanma süreci, sosyoekonomik statü, cinsiyet rolleri ve kültürel beklentilerle örtüşen toplumsal kurallar tarafından yönlendirilir (Jackson, 1993, ss. 203-204).

Bir diğer konu ise aşkın tanımlanması ve bu konuda yaşanan karmaşadır. Soyut bir kavram olmasından dolayı aşkı tanımlamak her ne kadar zor olsa da yine de beraberinde yaşattığı duygular ve sebep olduğu olaylar bakımından çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Bu tanımlamalarda aşkın sevgi, saygı, güven, bağlanma gibi olumlu; keder, üzüntü, endişe ve azap gibi olumsuz duyguları içerisinde barındıran kapsamlı bir duygu olduğu belirtilmektedir (Çağ, 2022, s. 210). Botton’a göre âşık olma arzusu âşık olunan kişiden önce gelir. İnsanlar âşık olmaktan ziyade aşkın kendisine âşık olmaktadır (akt. Çağ, 2022, s. 214). Bu bağlamda aşkın güçlü bir sevmeye sevilme ihtiyacından kaynaklandığı ve bunun da ancak çok yakın bir ilişkiyle gerçekleşebileceği öngörülmektedir. Ancak her aşk ilişkisi birbirinin aynı değildir. Sternberg’in aşk üçgeni teorisi, her aşk ilişkisinin farklı çiftlerde farklı derecelerde mevcut olan üç temel bileşenden oluştuğunu ileri sürer. Bileşenlerden biri yakınlıktır; Yakınlık iki kişiyi bir arada tutan bağlılık ve arkadaşça bir sevgidir. Yakınlık düzeyi yüksek olan eşler, birbirlerinin refahı ve mutluluğuyla ilgilenirler ve birbirlerine değer verir, onları sever, güvenir ve anlarlar. İkinci bileşen olan tutku ise romantizme, fiziksel çekiciliğe ve cinselliğe, yani tutkulu aşka dayanmaktadır. Erkeklerin bu bileşeni kadınlara göre daha fazla vurgulama olasılıkları daha yüksektir. Üçüncü bileşen olan bağlılık, ilişkiyi kalıcı olarak sürdürme kararlılığı ve taahhüdü gibi bilişsel faktörleri temsil eder. Üçgenin üç açısı da eşit derecede güçlü ve dengeli olduğunda sonuç, ideal form olarak tanımlanan mükemmel sevgidir, ancak elde edilmesi zor bir şeydir (akt. Baron & Branscombe, 2012, s. 243).

Aşkın nasıl geliştiğine dair çeşitli teoriler, romantik ilişkilerin belirli aşamalardan geçtiğini varsayar. İki aşamalı teorilere göre, insanlar önce uygun olmayan adayları fark etmez ve onları hemen unuturlar. Daha sonra uygun adaylar arasında en uygun olanları seçerler. Toplumsal normlar, insanların kimleri uygun gördüğünü etkiler ve aile, öğretmenler ve medya gibi toplumsal etkenler uygun ilişkileri desteklerken uygunsuz olanları eleştirir. Üç aşamalı teorilerde ise Bernard Murstein'ın modeli öne çıkar; bu modelde bir ilişkide ilk olarak fiziksel çekim, sonra değer uyumu ve son olarak rollerin uyumu önem kazanır. Dört aşamalı teoriler, ödülleri ve roller üzerinde durur ve ilişkinin ilerlemesi için aşamalı olarak daha derin bir bağ kurulmasını öngörür. Psikolog Avner Ziv ise aşkın dört aşamasını tanımlamış ve çekim, uyum değerlendirmesi, kendini açma ve karşılıklı beklentiler olarak sıralamıştır. Bununla birlikte, bazı araştırmalar, ilişkilerin belirli bir sıra izleyen sabit aşamalardan geçmediğini öne sürmektedir. Bu nedenle, aşkın zamana bağlı olarak değişen ve evrilen bir süreç olarak ele alınması gerektiği vurgulanır. Diğer bir teoriye göre ise ilişkiler aşamalardan ziyade giderek daha fazla zaman geçirerek, güven ve bağlılık arttıkça doğal bir şekilde derinleşir (Pines, 2005, ss. 73-77). Okutan ve Büyüksahin Sunal (2010, s. 86)'ın üniversite öğrencileri üzerine yapmış oldukları araştırmada ilişki süresi arttıkça ilişkiye yatırımlar artmakta ve partnerlerin birbirine bağlanma düzeyi artmaktadır. İlişki süresinin artması ilişkide güven duygusunun pekişmesini sağlamaktadır. Bu noktada aşk duygusunun tahammül ve sabırla birlikte daha sürdürülebilir bir hale geldiğini söylemek mümkündür. Aşkın aşamaları üzerine farklı yaklaşımlar olmakla birlikte temelde çekim, uyum ve etkileşim süreçlerinden oluştuğu anlaşılmaktadır. Kadın ve erkeğin birbirini çekici bulması ile başlayan süreç davranış, tutum, inanç ve değerler bazında benzerliklerden kaynaklı uyum ya da tarafların birbirlerine göre davranması sonucunda oluşan uyum ile devam etmektedir. İlişki sürecinde karşılıklılık ilkesi kaidesince de etkileşim ritüellerinde bulunurlar. Aşk elbette uyum ve etkileşim süreçleri ile devam etmekte ancak başlamasında duygular belirleyici olmaktadır.

Aşk sadece duygulardan oluşur, ancak alışkanlıklar ve ortak paydalarla büyür ve gelişir. Bu bakımdan aşkta her iki tarafın birbirlerine zaman ayırmaları ve birbirleri için çaba göstermeleri oldukça önemlidir. Sevgiye nazaran aşk daha riskli bir duygudur. Çünkü herhangi bir sevgide talepler daha az iken aşkta fazladır. Aşkın yüklemiş olduğu sorumluluk duygusu daha fazla çaba göstermeyi gerektirir ve daha fazla acıya yol açar. Öte yandan kişi tek başına aşık olduğunda yalnızca kendi duygularının sorumluluğunu alırken, karşılıklı olunca birey sadece kendisi için tedirginlik ve korku duymaz, aynı zamanda ötekini üzebilme ihtimalinden de korkar (Çağ, 2022, ss. 215-216). Aşk, romantik ilişkilerdeki duygu yoğunluğunu artırmaktadır. Her romantik ilişki aşk bağlamında değerlendirmek mümkün değildir. Romantik ilişkilerde duyguların karşılıklı olması temelde ilişki ilerlemektedir. Aşk ise bu temelde duyguların daha yoğunlaşması ve sevginin kendinden ziyade karşındakine aidiyet kurması esasında ilerlemektedir. Bu çerçevede aşk yoğunlaşmış bir romantizm halidir.

6. ROMANTİK İLİŞKİ VE EVLİLİK

Eş seçiminde pre-modern dönemden modern döneme geçişi belgeleyen tarihçiler, bu süreçte duygusal bireyciliğe geçişi sıkça vurgulamıştır. Bu tanımlama yanlış olmasa da daha önemli bir süreci gizler: seçim biçiminin değişmesi, yani duygu ve akıl arasındaki ilişkinin ve adaylar arasındaki rekabetin nasıl organize edildiğinin farklılaşması. Eş seçimi artık, romantik ve cinsel başarının önceden belirlenmiş katmanlaşma biçimlerinin bir sonucu olduğu ve aynı zamanda kendisinin de katmanlaştırıcı etkiler yarattığı, oldukça rekabetçi bir piyasada gerçekleşmektedir. Bu romantik katmanlaşmanın çeşitli bileşenleri vardır. Bir tanesi, sosyal statünün erotik arzuyu nasıl şekillendirdiği, yani sosyal statünün erotik arzuyu besleyip şekillendirme yolları ile ilgilidir; libido, sosyal yeniden üretimin bir kanalı haline gelir (“odadaki en güçlü adamı çekici bulmak”). Cazibe, bireyin sosyo-ekonomik statüsü ile iç içe geçmiştir. Diğer bir bileşen ise cinsel çekiciliğin başlı başına bağımsız bir erotik değer boyutu oluşturmasıdır; bu, sosyal katmanlaşma ile çelişebilir veya ona paralel çalışabilir. Fiziksel çekicilik, eş seçiminde bağımsız bir kriter haline gelir ve bu, diğer seçim kriterlerini zayıflatır veya onlarla uyum içinde olabilir. Aşkın ve cinsel özgürlüğün zaferi, ekonominin arzu mekanizmasına sızmasını işaret eder. Modernitede cinsel ilişkilerdeki başlıca dönüşümlerden biri, arzunun ekonomi ve bireyin değeri sorunu ile sıkı bir şekilde iç içe geçmesidir. Ekonominin kendisini gizlemesiyle, arzuyu etkileyen şey yine ekonomidir. Yani, genel cinsel rekabet, irade ve arzunun yapısını dönüştürür ve arzunun ekonomik değişim özelliklerini almasına yol açar: arzunun arz ve talep, kıtlık ve aşırı arz yasaları tarafından düzenlenmesi gibi. Ekonomik mekanizmanın iradeyi nasıl dönüştürdüğü ve şekillendirdiği, bir sonraki bölümde daha net hale gelecektir (Illouz, 2012, s. 58). 20. yüzyılın sonlarında ekonomik üretim alanında olduğu gibi, günümüzde romantik ilişkiler dünyasında da insanlar, çok daha fazla ve hızlı bir romantik üretim, değişim ve tüketim süreciyle başa çıkma sorunuyla karşı karşıya kaldılar. Örneğin, etkileşimlerin fazlalığı nedeniyle birçok kişi, ilgisini çeken herkese standart mesajlar göndererek bu süreci adeta bir tele-pazarlama sürecine benzer hale getirir (Illouz, 2011, s. 124).

Romantik ilişki sonucu bir araya gelen ve evliliğini romantik ilişki biçimiyle sürdüren çiftler aynı zamanda önemli birer dostluk göstergesidirler. Çünkü insanlar çoğu zaman genel ilişkilerden ziyade özel ilişki kurma eğilimindedirler, buna bağlı olarak da toplu olarak değil ikili ilişki kurmak isterler. Hayvanlar sadece üremek için yakın ilişki veya cinsel ilişki kurmak isterlerken insanlar farklı şeyler de amaçlarlar (Aristo, 2014, s. 178,187). Duygusal yakınlık, paylaşım ve ortak aktiviteler gerçekleştirmek gibi... Bu bakımdan evlilik yararlı bir şeydir.

Çünkü çıkar amacı gütmeyen güven duyulan birisiyle ortak bir yaşam tasarlamak ve yaşamı bu şekilde sürdürmek psikolojik ve sosyal açıdan son derece önemlidir. Psikolojik açıdan tatmin düzeyi yükselirken ve sosyal açıdan iyi bir evlilik önemli bir prestij ve mutluluk yansımasıdır.

Geleneksel veya modern fark etmeksizin yaygın olan inanç, romantik ilişkilerde (evlilik, flört vb.) ilişkinin devamlılığından kadının sorumlu olduğudur. Kadınlardan, ilişkinin devamlılığını sağlamak adına tehditlere karşı daha hassas olmaları ve sorunları aktif bir şekilde çözmeleri beklenir. Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında ilişkinin iç düzenlemesi kadına atfedilirken, erkekten genellikle ilişkinin dış tehditlere karşı korunması ve güvende tutulması beklenir. Bu nedenle, erkeklerin ilişki stresi karşısında geri çekilme ve sorun çözmeye yönelik adım atmaktan kaçınma eğilimi, bu rollerin yansıması olarak değerlendirilebilir (Sadıklar ve Boyacıoğlu, 2023, s. 3469).

Romantik ilişki süreci, tarafların birbirlerini tanıması açısından evlilik öncesi için fırsatlar sunabilmektedir. Kadın ve erkeğin evliliğe ilişkin kanaat ve beklentileri romantik ilişkinin evliliğe evrilmesini etkileyebilmektedir. İlişki süresince geçirilen zaman ve edinilen deneyim neticesinde evlilik beklentileri tek taraflı ya da taraflarca ortaya çıkabilmektedir. Sağlıklı bir süreç olabilmesi açısından tarafların evliliğe yönelik isteklerinin özgür iradelerine dayanması gerekmektedir.

7. GÜNÜMÜZ ROMANTİK İLİŞKİLERİNDE YAŞANAN DEĞİŞİMLER

Yukarıda da belirtildiği üzere romantik ilişkiler flört olarak isimlendirilen beğenme ve hoşlanma ile başlar. Flört aynı zamanda sözler, mesajlar ve heyecan içerikli birtakım aşk oyunlarını içermektedir. Geçmiş dönemlere bakıldığında flört süreci daha kısa ve daha az oyunları içermekteyken bu ilişkiler gerçeğe dönme niyeti olan uzun soluklu aşk ilişkisine ve evliliğe doğru giden bir yol olarak görülmektedir. Günümüzde ise flörtün kendisi bir amaç olarak görülmeye başlanmış ciddi ilişkiler ikinci plana atılmıştır. Bu konuda teknolojik gelişmelerin etkisi ve sosyal medya araçlarının gelişimi ön plana çıkmaktadır. Birisine ilgi duyan bireyler onları sosyal medya üzerinden eklemede ve görece daha çabuk bir flört ilişki sürecine girmektedirler. Sosyal medya üzerinden ulaşılabilirliğin kolay olması aynı zamanda alternatiflerin çok olması anlamına gelmektedir. Eskiye nazaran yeni birini bulup onunla devam etmek hem zor olmamakta hem de bu durum daha az yadırganmaktadır.

Arkadaşlık, akrabalık, komşuluk ve aile bağları gibi toplumsal ilişkiler eski anlam ve değerini yitirirken, zamanın ruhu, teknolojinin yaygınlaşması ve küresel dinamiklerin hızlı akışı toplumsal birliktelik ve cemaat yapılarında bölünme ve çözülme etkisi yaratmaktadır. Bu bağlamda, günümüz toplumunda sosyal bağların ve topluluk yapılarının giderek zayıfladığı ve erime noktasına doğru ilerlediği gözlemlenmektedir (Aytaç ve Tan, 2020, s. 3235). Sosyal ilişkilerde yaşanan değişim romantik ilişkilere de yansımaktadır. Teknolojinin yaygın kullanımı neticesinde tanışmalar dijital dünyada gerçekleşmekte ve ilişkinin sosyal paylaşım mecralarında ilerlemesini sağlamaktadır.

Sosyal medya üzerinden birbirleriyle tanışan ve onun ilişki için uygun olduğuna karar veren bireyler hızlı bir etkileşim sürecine girerek art arda mesajlar göndermekte ve iltifatlar yağdırmaktadırlar. Ancak saman alevi gibi başlayan bu süreç aynı hızda sönebilmektedir. Bir anda etkileşimin kesilmesi, mesajlaşmanın bırakılması ve sonucunda hızlı bir terk etme durumu söz konusu olmaktadır. Günümüz insanı hız ve hazzın peşinden koşarak beden ve para gibi dış unsurlara önem vererek ilişkiyi içselleştirmenin maliyetinden kaçınmak istemektedirler. Örneğin ilişkiyi bir ağaca benzetirsek onu yetiştirmek için ciddi bir sabır ve tahammül sürecine ihtiyaç olduğunu söyleyebiliriz. İlişki için ağaç yetiştirmekten daha fazla gerekenler ise samimiyet ve sadakat duygularıdır. Birbirine karşı açık olmak, amaçlarını belirtmek, partnerini kırmamaya çalışmak, fedakârca düşünmek, sevgiyi ön plana çıkartıp maddi unsurları arka plana koymak duygusal ve kalıcı ilişkiler açısından son derece önemli unsurlardır.

Teknolojinin gelişmesi ve son yıllarda yaşanan dijital devrim ile flört yaşama ve romantik ilişki biçimlerinde birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Örneğin bir çiftin metaverse evreninde evlenmesi, gerçek dünyadaki sınırlamalardan bağımsız olarak düğün yapma imkanını ortaya koymaktadır. Örneğin, Dave ve Traci Gagnon, kendi fotoğraflarını ve yüz yüze törenlerinde giydikleri kıyafetleri baz alarak avatarlarını oluşturmakta ve sanal düğünlerini bu şekilde gerçekleştirmektedir (Bayezit, 2023, s. 332). Bunun yanı sıra değişimlerden biri seçim paradoksudur. İlişki başlatma ve bitirme konusunda özgür olan birey bir yandan çok fazla tercih arasından birini seçebilecek kadar özgürken, diğer yandan istediği zaman terk etme özgürlüğüne sahip olan bir partner kişiyi yalnız bırakabilir. Bu bağlamda dijital mecralarda yaşanan ilişkiler klasik ilişkilere nazaran sosyal teması azaltarak duygusal bağı istenen düzeyde tatmin edememektedir. Postmodern dünyada kurulan ilişkiler “daha iyisini bulabilirim” düşüncesiyle zayıf olmakta ve geçmiş dönemdeki ilişkilere nazaran ortada herhangi bir sorun olmasa bile daha kolay sonlandırılmaktadır. Bu durum ise bir arzu krizine yol açmaktadır (Çağ, 2022, ss. 226-228).

Kişisel çıkarlar ve bunun üzerine kurulan ilişkiler ilişki doyumunu ve duygusal tatmini olumsuz etkilemektedir. Brewer ve Abell’in yaptıkları araştırmaya göre; manipülasyon ve sömürüye dayalı bir anlayış olan Makyavelizm temelli ilişkilerde gerek erkekler gerekse kadınlar birbirlerine daha az güven duymakta ve duygusal açıdan daha az bağlılık hissetmektedirler. Bu tür ilişkilerde partnerin bağımlılığını artırmak, partnerin öz saygısını düşürmek,

partnerin ilişkiyle ilgili güvensizliğini artırmak ve korku yoluyla boyun eğmeye neden olmak gibi negatif durumlar bulunmaktadır. Öte yandan romantik ilişkilerde duygusal taciz ya da diğer adıyla psikolojik şiddet çoğu zaman fiziksel taciz veya şiddetten daha büyük bir etki yaratmaktadır (Brewer & Abell, 2017).

Postmodern yaşamda ortaya çıkan bir diğer ilişki sorunu ghosting ya da diğer adıyla hayalet olmadır. Sosyal medya üzerinden iletişimi tek taraflı olarak kesmek, flörtü görmezden gelmek ve denenen erişim isteklerine cevap vermemek ghosting kapsamında değerlendirilmektedir. Hayalet olma potansiyelleri yüksek olan kişiler uzun süreli bağıllık gerektiren ilişkilere uzaktırlar, sorumluluk alma bilinçleri düşüktür, kendini açma ve samimiyet hisleri azdır. Bununla birlikte ghosting'e maruz kalanlar eğer bu profilin tam tersi bir kişiliğe sahiplerse kolay travmatize olurlar, fazla acı duyarlar, romantik ilişkilerde özgüven eksikliği ve mutsuzluk yaşarlar (Çağ, 2022, ss. 230-231). Bunların yanı sıra post-modern dönemde evlilik dışı birliktelikler, açık ilişkiler, uzun süreli flörtler gibi farklı ilişki biçimleri kabul görmeye başladı (Bauman, 2003). Bu durum romantik ilişkilerinde değişimlerin yaşanmasına neden olmaktadır.

Aşk, özgür düşünce, eylem ve tercihlerle ilgili bir alan gibi görünse de aslında her yönüyle içinde bulunulan toplumun insan anlayışı çerçevesinde şekillenir. Çünkü bireysel deneyimler her zaman toplumsal kurumların içinde yaşanır ve onların kurallarına göre biçimlenir. Modernitenin temel kavramlarından biri olan "seçim", aşkın bu dönemde nasıl bir dönüşüm geçirdiğini anlamamıza yardımcı olur ve flört biçimlerinin zamanla nasıl değiştiğini gözler önüne serer. Aşk, seçim kavramının modern toplumsal yapıdaki yerini anlamak açısından oldukça öğretici bir örnektir. Bununla birlikte, mobil flört uygulamaları romantik ilişkileri ve cinselliği, aşkı idealize eden ve "ölüm bizi ayırana dek" sürecine inanan geleneksel anlayışın dışına çıkarmıştır. Bu uygulamaların bir başka önemli yönü ise bireyin egosunu besleme işlevi görmeleridir. Tinder gibi platformlarda kullanıcılar, farklı kişiler tarafından beğenilmekten -hatta "super like" ile daha da yoğun bir şekilde takdir edilmekten- haz duyar. Bu beğenilme arzusu, kendini daha çok sergileme eğilimini beraberinde getirir (Tapan, 2019). Aslında aşktaki seçim özgürlüğü, mobil flört uygulamalarında görülmekle birlikte idealize aşkın bulunmaması hatta tercih edilmemesi gibi paradoksal bir durumu ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda mobil flört uygulamaları haz, geçicilik, cinsellik, ego tatmini gibi özellikler temelinde romantik ilişkileri dönüştürdüğünü söylemek mümkündür.

Post-modern zamanlar bireyciliği ön plana çıkararak bireyi sadece kendisi için yaşamaya başkalarını görmezden gelmeye teşvik etmektedir. Kendi benini düşünen bireyler ilgiyi genellikle karşı taraftan beklemekte, kendisiyle ilgili eksikleri göz ardı etmektedir. Mesela insanlar diğerlerinin kötülüğünden, sadakatsizliğinden ve samimiyetsizliğinden yakınırken ben iyi bir insan mıyım? İlişkide sadık mıyım? Gibi reflektif soruları kendisine sormamaktadır. Bu soruların sorulmaması birden fazla ilişki girişiminin olumsuzlukla sonuçlanmasına ve ilişkilere dair önyargıların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Büyük bir insan popülasyonu içerisinde kendisine uygun birini asla bulamayacağı, ideal ilişkinin hiçbir zaman gerçekleşmeyeceği gibi önyargılar gelişerek öğrenilmiş çaresizlik hissi doğmaktadır.

8. KAPİTALİZM, TÜKETİM VE ROMANTİK İLİŞKİLER

Kapitalizm, bireylerin ve işletmelerin ekonomik faaliyetlerini kişisel çıkarlar ve kâr amacı doğrultusunda gerçekleştirdiği, özel mülkiyetin ve serbest girişimin esas alındığı bir sosyo-ekonomik ve ideolojik sistemdir. Kapitalist düzende, üretim pazara yönelik yapılmakta ve tüm mal ile hizmetlerin alım satımı serbestçe gerçekleşmektedir (Demir ve Acar, 1993, s. 198). Bunun sonucunda yeni bir tüketim anlayışı doğmaktadır. Kapitalist sistemde tüketim, ihtiyaçları karşılamanın ötesinde daha önemli bir misyona sahiptir. Kapitalizmin asıl amacı ülke ekonomilerini büyütmenin yanı sıra, tüketimi toplumun her alanına yaymaktır. Büyüyen ekonomiler ve yaygınlaşan tüketim fikri sonucunda ortaya tüketim toplumu kavramı, toplumların odak noktasının maddi üretimden veya hizmet üretiminden ziyade tüketim süreçlerine kaydığını ifade eder. Bu bağlamda, toplumsal örgütlenme tüketim, ürünler ve boş zaman etrafında şekillenir. Tüketim toplumunda öne çıkan eğilimler arasında artan refah, burjuvalaşma, kitle kültürünün gelişmesi, toplumsal sınıfların öneminin azalması, tüketim sektörlerinin yaygınlaşması ve bireyciliğin güçlenmesi gibi faktörler yer alır (Marshall, 1999, s. 768). Bu amaçla gelişen bir diğer sektör medya ve reklamcılıktır.

Medya ve reklamcılıkta, bedenün çekiciliği sıklıkla kullanılmaktadır. Görsel mükemmelliğe ulaşma arzusu, gerçekliğin değiştirilmesine ve bedenün daha çekici hâle getirilmesine yönelik çabalara yol açmaktadır. Bu durum, idealize edilmiş bedenlerin oluşturulmasına ve sergilenmesine neden olmaktadır (Tan, 2023, s. 75). Baudrillard (2010, ss. 165-166), özellikle kadın bedeninin fiziksel ve cinsel özgürleşme söylemleriyle yeniden keşfedildiğini ve bu durumun moda, reklamlar ve kitle kültürü aracılığıyla sağlık, diyet, tedavi, gençlik, zarafet ve beden bakımı gibi kavramlarla desteklendiğini belirtmektedir. Ona göre, beden bu süreçte bir "kurtuluş nesnesi"ne dönüşmekte ve ahlaki-ideolojik bir işlev üstlenerek, neredeyse ruhun yerini almaktadır. Medya ve reklamlar, bedenün çekici hale getirilmesinin yanı sıra ilişkilere yeni anlamlar yükleyerek yeni pazarların oluşmasına neden olmaktadır.

Küreselleşme sürecinde medya ve reklamların etkisiyle, kapitalist Batı toplumları tarafından anlam yüklenen özel günler, dünya genelinde tüketim odaklı bir biçimde kutlanır hale gelmiştir. "Anneler Günü" ve "Babalar Günü"

gibi günler, tüketimi teşvik etmeyi amaçlayan birer toplumsal alışkanlık haline gelmiştir. Bu günlerde genellikle ihtiyaç duyulmayan, faydası sınırlı hediyeler alınarak tüketim desteklenir. Bu kutlamalar, zamanla toplumsal bir norm haline gelmiş ve bireyler üzerinde güçlü bir zorlayıcı etki oluşturmuştur (Erkal, 1983, ss. 311-312). Kapitalizmin oluşturduğu tüketim kültürü reklam ve pazarlama araçlarıyla bireylerin kendilerini özel hissedecekleri günleri oluşturmakta ve bu günlere ritüeller belirlenmektedir. Böylelikle tüketim çarkı dönerken kapitalizm ihya olmaktadır.

Kapitalizm ve tüketim kültürü, modern toplumlarda aşkın deneyimlenme ve ifade edilme biçimlerini derinden etkilemektedir. Illouz (1997, s. 4). Romantik aşkın, kapitalist pazar ekonomisinin mantığıyla iç içe geçtiğini belirtmektedir. Romantik pratikler giderek artan bir şekilde boş zaman ve tüketim malları endüstrilerine bağımlı hale gelmektedir. Tüketim ve boş eğlence anlayışı romantik ilişkilerin pratiklerini inşa etmektedir. Bu bağlamda, aşk artık duygusal bir deneyimin yanı sıra ekonomik bir etkinlik haline gelmektedir. Bauman (2003, s. 21) ise modern ilişkilerin doğasını akışkanlıkla ilişkilendirmektedir. Akışkan modern dünyamızda, aşk ilişkileri de dahil olmak üzere insan ilişkileri, tüketim mallarının kaderiyle aynı kaderi paylaşıyor gibi görünmektedir: tüketilmek, hızla değersizleşmek ve bir sonraki ‘yeni ve geliştirilmiş’ sürüm için bir kenara atılmak üzere tasarlanmıştır.

Aşk ve romantik ilişkiler kapitalist pazar tarafından etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Burada hediye alma, sürpriz kutlama gibi ritüeller aracılığıyla aşk ilişkilerinde belirleyici olabilmektedir. Hatta bu ritüeller eksik kalması durumunda tam olarak aşk ve sevgi gösterilememiş olabilmektedir. 14 Şubat Sevgililer Günü, kapitalist tüketim kültürünün bir yansıması olarak hızla yaygınlaşması bu bağlamda görmek gerekir. Bu özel gün, Hristiyan kültüründen çıkıp evrenselleştirilmiş, farklı din ve kültürler için de tüketim odaklı bir etkinliğe dönüşmüştür. Özgün anlamı evlilik ve bağlılık olsa da günümüzde Sevgililer Günü, çiftlerin katıldığı bir tüketim ritüeline dönüşerek kapitalizmin ihtiyaç yaratma ve bu ihtiyaçları tüketimle karşılama sürecinin bir örneği olmuştur (Arık, 2006, s. 150). Bu bağlamda, modern toplumlarda aşkın da bir tür ‘tüketim malı’ haline geldiğini ve tüketim kültürü çerçevesinde ilerlediğini söylemek mümkündür.

Günümüzde, mal ve hizmetlerde olduğu gibi aşk da hızla tüketilen bir olgu haline gelmiştir. Bir ilişki başladığında, insanlar bazen bir süre sonra hızla başka birine yönelmekte, eski sevgililer geride bırakılmaktadır. Bu durum, evliliklerin kısa süreli olmasına ve derinlemesine bağlar kurulan aşklarla fedakarlıkların zamanla kaybolmasına yol açmaktadır. Artık aşk, tüketilebilen bir nesneye dönüşmüş durumdadır. Tüketim alışkanlıkları ve yaşam biçimindeki değişimle birlikte, bireyler sıkça partner değiştirerek, aşkı yaşarken aslında karşı cinse dair değer, saygı, heyecan ve beklentiler gibi duyguları da aşındırmaktadır. Sonuç olarak, sürekli yeni bir arayış içinde olan birey, tatminsizliği ve doyumsuzluğu da beraberinde getirebilmektedir (Demirel ve Yegen, 2015, s. 131). Aşkın metalaşması, bir tüketim nesnesine dönüşerek tüketim alanında bir meta haline dönüşmesi anlamına gelmektedir. Hochschild’e göre (2003, s. 30) aşk ve yakınlık giderek daha fazla satın alınabilen, paketlenen ve satılabilen bir meta haline gelmektedir. Duygusal yaşamımızın büyük bir kısmı artık piyasa mantığına tabi olmaktadır.

Kapitalist düzenin romantik ilişkiler üzerinde oldukça etkili olduğu anlaşılmaktadır. Popüler dergilerde, çok satan kitaplarda “en iyi” olma yönünde telkin ve tavsiyeleri sevgili, partner olma konusunda da belirleyici olmaktadır. Romantik ilişkilerinde “en iyi” olabilmek ya da “en iyi” sevgili ya da partnere sahip olabilmek için gerekli “talimatlar” yer alabilmektedir. Popüler kültür, bu türden bir yaklaşımı destekleyerek romantik ilişkilerin metalaşmasına neden olurken adeta ilişkilerin tüketimine de neden olabilmektedir. Tüketim toplumunda meta ve nesnelerin kullanımında pratik olarak kullan-at eksenli materyaller kullanılmaktadır. Bu durum insan ilişkilerine ve romantik ilişkilerine de yansıdığı görülmektedir. Bu çerçevede romantik ilişkiler süre açısından oldukça kısa ve geçici bir evrede olduğu düşünülmektedir.

9. SONUÇ

Toplumların sosyo-kültürel yapıları ve bu yapının değişimi, toplumsal ilişkiler üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Toplumda baskın olan özellikler, bireylerin ilişkilerine yön verirken, romantik ilişkilerin dinamikleri de toplumun geleneksel ya da modern yapısına bağlı olarak şekillenmektedir. Romantik ilişkilerin oluşumu, içeriği ve devamlılığı, toplumun değerleri ve normları çerçevesinde şekillenen bir süreçtir.

İkili ilişkilerde belirli kuralların bulunması, ilişkilerin sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi açısından önemlidir. Çatışmaların, sorunların ve ayrılıkların çoğu zaman bu kuralların ihlali sonucu ortaya çıkması, romantik ilişkilerde belirli prensiplere bağlı kalmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Sağlıklı bir ilişkinin sürdürülebilmesi için, romantik ilişkilerin belirli bir düzen içerisinde ilerlemesi önem arz eder. Bu bağlamda bireylerin, ilişkiye kendi özgür iradeleriyle katılım göstermeleri esas olmalıdır. Kendi istekleriyle bir araya gelen ve ilişkilerini içtenlikle sürdüren bireyler, hem kendilerini hem de partnerlerini daha iyi tanıma imkânı bulurlar. Romantik ilişkilerde güven ve samimiyetin korunması açısından üçüncü kişilerin ya da dış etkenlerin ilişkiye müdahil olmaması önemli bir husustur. Yukarıda açıklanan öz belirleme teorisi bu anlayış çerçevesinde şekillenmiştir. Öz belirleme teorisine göre her iki tarafın salt kendi tercihleriyle kurdukları ilişkiler daha sağlıklı ve sürdürülebilir olmaktadır.

Aşk, romantik ilişkilerde duyguların yoğunluğunu artıran bir olgudur. Ancak her romantik ilişkiyi aşk bağlamında değerlendirmek doğru değildir. Romantik ilişkiler, karşılıklı duygular temelinde şekillenirken, aşk bu duyguların daha derinleşerek, bireyin sevgisini karşı tarafa yönlendirdiği bir bağlılık biçimi olarak ortaya çıkar. Bu açıdan bakıldığında aşk, yoğunlaşmış bir romantizm hali olarak düşünülebilir. Romantik ilişkiler, tarafların birbirlerini tanımaları için evlilik öncesinde önemli bir fırsat sunmaktadır. Kadın ve erkeğin evliliğe dair beklenti ve düşünceleri, ilişkinin gelecekte nasıl bir yöne evrileceğini belirleyebilir. İlişki süresince edinilen deneyimler ve birlikte geçirilen zaman neticesinde evlilik fikri taraflardan birinin ya da her ikisinin gündemine gelebilir. Ancak sağlıklı bir ilişkinin evliliğe dönüşebilmesi için tarafların bu kararı özgür iradeleriyle almaları büyük önem taşımaktadır.

Modern toplumda flört sürecinin de değişime uğradığı görülmüştür. Eskiden flört süreci daha kısa ve evliliğe giden bir araç olarak görülürken, günümüzde ise flört süreci başlı başına bir amaç haline gelmiştir. Bu değişimde teknolojik gelişmelerin ve sosyal medya araçlarının yaygınlaşmasının büyük bir etkisi olduğu söylenebilir. Günümüzde bireyler ilgilendikleri kişilere sosyal medya üzerinden hızla ulaşabilmekte ve flört sürecine daha çabuk dahil olabilmektedirler. Mobil flört uygulamalarının ve sosyal medya platformlarının sağladığı erişim kolaylığı, aynı zamanda çok sayıda alternatifin varlığını da beraberinde getirerek ilişkilerin daha hızlı başlayıp bitmesine neden olmaktadır. Eskiden bir ilişkiyi bitirip yeni birine yönelmek daha zor ve toplumsal olarak daha fazla sorgulanırken, günümüzde bu durum daha olağan hale gelmektedir.

Son olarak kapitalist sistemin romantik ilişkiler üzerindeki etkisi de göz ardı edilemez. Popüler kültürün etkisiyle, dergilerde ve çok satan kitaplarda bireylere “en iyi” sevgili ya da partner olabilmek için belirli yönergeler sunulmakta, bu da ilişkilerin doğallığını zedeleyerek belirli kalıplara sokulmasına yol açmaktadır. Popüler kültür, romantik ilişkileri bir tüketim nesnesi haline getirerek, ilişkilerin sürekliliğini değil, anlık tatminleri öne çıkarmaktadır. Tüketim toplumlarında nesnelerin kullan-at mantığıyla ele alınması, insan ilişkilerine de yansımakta ve romantik ilişkilerin daha kısa süreli ve geçici hale gelmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda, günümüzde romantik ilişkilerin sürekliliğinin geçmişe kıyasla daha kısa ve yüzeysel olduğu gözlemlenmektedir.

KAYNAKÇA

- Akçabozan Kayabol N. B. (2022). İlişkilerin Başlaması ve Gelişimi *Yakın İlişkiler*, (Ed. S. Burcu Özgülük Üçok), Ankara: Nobel Yayınevi, ss.125-165
- Aracı İyiyaydın A. (2022). Bağlanma, *Yakın İlişkiler*, (Ed. S. Burcu Özgülük Üçok), Ankara: Nobel Yayınevi, ss.189-205
- Arık, B. M. (2006). *İletişim Yazıları*, Konya: Tablet Kitabevi.
- Aristoteles (2014). *Nikomakhos'a Etik/ Bütün Yapıtları 5* (Çev. F. Akderin), Ankara: Say Yayınları.
- Atak, H., & Taştan N. (2012). Romantik İlişkiler ve Aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. Aralık, 4(4):520-546. doi:10.5455/cap.20120431
- Atay, B., & Yılmaztürk N.H. (2022). Cinsellik, *Yakın İlişkiler*, (Ed. S. Burcu Özgülük Üçok), Ankara: Nobel Yayınevi, ss.239-252.
- Aytaç, Ö., & Tan, M. (2020). Arkadaşlık İlişkilerinde Yaşanan Değişim: Mardin Örneği. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(25), 3233-3259. <https://doi.org/10.26466/opus.642395>
- Baron R.A., & Branscombe N.R. (2012). *Social Psychology*, 13th ed. Pearson Education, USA
- Baudrillard, J. (2010). *Tüketim Toplumu*. (Çev. H. Deliceçaylı ve F. Keskin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2003). *Liquid love: On the frailty of human bonds*. Cambridge: Polity Press.
- Bayezit, G. (2023). Sanal gerçeklikten fiziksel gerçekliğe yeni ilişki tarzları. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 4(3), 326-340. doi:10.52108/2757-5942.4.3.7
- Brewer, G., & Abell, L. (2017). Machiavellianism, relationship satisfaction, and romantic relationship quality. *Europe's journal of psychology*, 13(3), 491. <https://doi.org/10.5964/ejop.v13i3.1217>.
- Clark C.L., Shaver P.R. & Abrahams M. F. (1999). "Strategic Behaviors in Romantic Relationship Initiation" *Personality and Social Psychology Bulletin*, Volume: 25, Issue: 6, <https://doi.org/10.1177/0146167299025006006>
- Çağ, P. (2022). Aşk, *Yakın İlişkiler*, (Ed. S. Burcu Özgülük Üçok), Ankara: Nobel Yayınevi, Ankara, ss.209-238
- Demir, Ö. & Acar, M. (1993). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, 2.Baskı, Ağaç Yay., İstanbul.
- Demirel, S., & Yegen, C. (2015). Tüketim, postmodernizm ve kapitalizm örgüsü. *Ankara Üniversitesi İlefl Dergisi*, 2(1), s. 115-138.
- DeVito, J. A. (2024). *Human communication: The basic course*. Pearson.
- Erkal, M. (1983). *Sosyoloji (Toplumbilimi)*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Giddens, A. (1992). *The Transformation of Intimacy: Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies*. Palo Alto, CA: Stanford University Press.
- Goffman, E. (2018). *Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu*. (B. Cezar, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Gottman, J. (2023). *What predicts divorce?: The relationship between marital processes and marital outcomes*. Routledge.
- Hochschild, A. R. (2003). *The commercialization of intimate life: Notes from home and work*. Berkeley: University of California Press.
- Illouz, E. (1997). *Consuming the romantic utopia: Love and the cultural contradictions of capitalism*. Berkeley: University of California Press.
- Illouz, E. (2011). *Soğuk yakınlıklar: Duygusal kapitalizmin şekillenmesi*. Çev. Ö.Ç. Aksoy, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Illouz, E. (2012). *Why love hurts: A sociological explanation*. Polity Press.
- Jackson, S. (1993). Even sociologists fall in love: An exploration in the sociology of emotions. *Sociology*, Vol. 27 No. 2, pp. 201-20.
- Knee, C. R., Hadden, B. W., Porter, B., & Rodriguez, L. M. (2013). Self-determination theory and romantic relationship processes. *Personality and Social Psychology Review*, 17(4), 307-324. <https://doi.org/10.1177/1088868313498000>.
- Küçükarslan, M., & Gizir, C. A. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(42). <https://doi.org/10.17066/pdrd.76804>
- Lewandowski Jr, G. W., Ciarocco, N. J., Pettenato, M., and Stephan, J. (2012). Pick me up: Ego depletion and receptivity to relationship initiation. *Journal of Social and Personal Relationships*, 29(8), 1071-1084. <https://doi.org/10.1177/0265407512449401>
- Marshall, Gordon (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev: O.Akınhay- D. Kömürcü), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Niemeyer, H. (2013). An interdisciplinary approach to romantic relationships in postmodern society. *Procedia-social and behavioral sciences*, Vol.82, pp. 282-287.
- Okutan, N., & Büyükaşahin-Sunal, A. (2010). Romantik ilişkilerde bağlanım: Dindarlık algısı ve romantik ilişkilerle ilgili kalıpyargılar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(26), 80-88.
- Pines, A. M. (2005). *Falling in love: Why we choose the lovers we choose*. Routledge.

- Sadıklar, N., & Boyacıoğlu, İ. (2023). Romantik İlişkilerde Bağlanma, İlişki Uyumu ve Çatışma Çözüm Stilleri İlişkisine Cinsiyetin Etkisi. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10(102), 3463–3471. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10431484>
- Schmid, W. (2024). *Aşk: Neden Bu Kadar Zordur ve Yine de Nasıl Mümkün Olur*, (Çev: T. Bora), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tapan, A. (2019). Postmodern romantik ilişkiler ve reklam: Tinder örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (31), 32-59.
- Tan, M. (2023). Reklam Sloganlarında Narsisizm ve Söylemin Eleştirisi. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 4(1), 69–79. doi:10.52108/2757-5942.4.1.5.
- Terzi, S. (2014). Romantik İlişkilerde Bağlanma Yaralanmalarına Yol Açan Olaylar: Nitel Bir Çalışma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 99-108.
- Wade, J.A. (2018). (I Think) You Are Pretty: a Behavior Analytic Conceptualization of Flirtation. *Perspect Behav Sci* 41, 615–636 <https://doi.org/10.1007/s40614-018-0136-y>
- Yeler Z. & Mercan M. N. (2022). Romantik İlişki Türleri, *Yakın İlişkiler*, (Ed. S. Burcu Özgülük Üçok), Ankara: Nobel Yayınevi, ss.97-123

ÇALIŞMANIN ETİK İZNİ

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

1.yazarın araştırmaya katkı oranı %50, 2. yazarın araştırmaya katkı oranı %50’dir.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı bulunmamaktadır. Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.